

**A Könyvtárostánárok Egyesületének hozzászólása
a kiadványok kötelezpéldányainak szolgáltatásáról, megőrzéséről és
használatáról
c. kormány számára készült előterjesztéshez¹**

Köszönettel vettük, hogy a közigazgatási egyeztetés keretében a jogszabálytervezetet egyesületünk is megkapta. A kötelezpéldány-szolgáltatás a könyvtári rendszer és a kulturális örökség megőrzésének egyik alapjának tekintjük. A szöveget elnökségünk megtárgyalta és a következő 3+1 témában tesz hozzászólásokat.

I. A kötelezpéldányra jogosultak - tankönyvek

Probléma és indoklás: 1: *A gyakorlatot nem követi a jogszabály a tankönyvek esetén.*

2008-ban az OSZK az OPKM-nek átadta a tankönyvekkel kapcsolatos nemzeti könyvtári archiválási, feldolgozási és szolgáltatási feladatokat.

Ezt a feladatot *el is látja*. Minden tankönyvet archivál, formailag feltár, tartalmi feltárása pedig egységes és részletes. Ezzel szolgálja a nemzeti kulturális értékek megőrzését a tudomány és a gyakorlat számára való információszolgáltatást és hozzáférést.

A teljeskörű és részletes feltárás az iskolai tankönyvválasztást, az iskolai könyvtári tankönyvfeldolgozást, a kiadási változatok feltárását és a pedagógusok tankönyvi forrásokról való szakszerű tájékoztatásának is alapvető forrása.

Javaslat 1: A 8.§ (1) egészüljön ki egy g) ponttal:

a köznevelés tankönyvjegyzékén szereplő / tankönyvi engedéllyel rendelkező kiadványokból az archív példányt és további egyet az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumnak (a továbbiakban: OPKM) és egyet a DEENK-nek,

Javaslat 2: A célokat nemcsak az OGYK és a KSH szempontjából érdemes kimondani, hanem a többi jogosultéból is, így javasoljuk az alábbi bekezdés beszúrását a 9.§-ba:

(3) Az OPKM a kötelezpéldány-szolgáltatáson alapuló kötelezettséggel látja el a magyar tankönyvek teljeskörű archiválását, a közoktatás rendszere és a kutatás számára való részletes formai és tartalmi feltárását. Ez utóbbi feladatot a gyermek- és ifjúsági irodalmi művekkel kapcsolatban is ellátja.

Javaslat 3: Amennyiben a jogszabály is biztosítja a kötelezpéldányt, akkor a 13.§ (1) bekezdésében is elő kell írni az OPKM-nek az archiválást:

d) az OPKM a tankönyveket és a gyermek- és ifjúsági irodalmi műveket.

¹ A hozzászólás alapjául szolgáló dokumentum: Emberi erőforrások minisztere - Igazságügyi miniszter: Előterjesztés a Kormány részére a kiadványok kötelezpéldányainak szolgáltatásáról, megőrzéséről és használatáról. Iktatószám: 40837-3/2018/JSKULT, Bp., EMMI – IM, 2018.12.27., 28 p.

II. A kötelespéldányra jogosultak – gyermek- és ifjúsági irodalom

Probléma és indoklás: Az OPKM jelenleg *nem kap teljes sort* a gyermek- és ifjúsági irodalmi művekből, miközben az ország legnagyobb ilyen tartalmú és megőrzési, részletes feltárási célú gyűjteménye van. A szakmai köztudatban is az terjedt el, hogy az OPKM-ben megvan minden, hiszen kötelespéldányt kap. A gyakorlatban viszont nem érkezik meg minden, és a hiányok kifejezetten a minőségi, a kulturális örökség értékesebb részében van.

Az OPKM a formai feltárás mellett egy *részletesen* kidolgozott *tartalmi feltárási* rendszerrel biztosítja, hogy a szépirodalmi- és az ismeretterjesztő gyermek- és ifjúsági irodalmi művek tartalmi szempontból visszakereshetőek legyenek. Ezzel egyszerre szolgálja a kutatást és a pedagógusokat az információs műveltség fejlesztésében, az olvasóvá és olvasással nevelésben és a forrásalapú tanulásban.

A gyermekirodalommal foglalkozó szakemberek és a gyermek- és iskolai könyvtárosok régi vágya egy *gyermekirodalmi intézet*, melynek egy ilyen gyűjtemény alapvető háttérrel biztosítana a hazai gyermekkultúra fejlesztéséhez.

Mivel sem az OGYK-nak, sem a fennmaradó példányokat megkapó más szakkönyvtáraknak nem gyűjtőkre a gyermekirodalom, ez a teljes kötelespéldány-jog biztosítható lenne az OPKM számára.

Javaslat 1: A 8.§ (1) egészüljön ki egy h) ponttal:

h) a gyermek- és ifjúsági irodalmi művekből egyet az OPKM-nek.

Javaslat 2: A többi paragrafusban is követni kell. Lásd a tankönyves Javaslat 2-3!

III. Fennmaradó példányok elosztása

Probléma és indoklás: A fennmaradó példányok elosztására vonatkozó megállapodás írásban rögzített, nyilvánosan elérhető? Szükségesnek látjuk az egyértelműség és átláthatóság biztosítását. A jogszabály megjelenése után javasoljuk annak újragondolását is.

Az előterjesztésből nem derül ki (5. p.), hogy az OGYK és a KSH milyen szempontok mentén nem veszi át az őt illető példányokat. Ezek ismeretében hatékonyabban lenne szabályozható, szervezhető a rendszer.

Javaslat1: 8.§ (2) mondja ki, hogy a megosztás írásban rögzített, vagyis a paragrafus vége ez legyen: *írásbeli megállapodásban rögzített gyűjtőköri megosztásban osztja szét.*

Javaslat2: A célokat nemcsak az OGYK és a KSH szempontjából érdemes kimondani, hanem a többi jogosultéból is, így javasoljuk az alábbi bekezdés beszúrását a 9.§-ba:

(4) A fennmaradó példányokból gyűjtőkörük alapján részesülő országos szakkönyvtárak a kötelespéldány-szolgáltatáson alapuló példányokkal segítik a szakterületük kiadványainak teljeskörű és tudományos igényű feltárását és az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerben való szolgáltatását.

IV. Egyéb javaslatok

a) Kiadvány definiálása

Probléma és indoklás: A 2.§ sok, a jogszabály szempontjából alapvető fogalmat meghatároz, de az egyik legfontosabbat a kiadványt nem. Ez alapvetően fontos a jogszabály értelmezése szempontjából. Mit tekintünk kiadványnak?

Javaslat: A 2.§ vagy definiálja a kiadvány szót, vagy, ha az megfelelő, hivatkozzon az előterjesztésben említett (11. p.) CLXXXV. törvény definíciójára.

b) Példányszámok pontosabb fogalmazása

Probléma és indoklás: a 6.§ (2) úgy is értelmezhető, hogy a helyi kiadványokból nem hatot, hanem csak egyet kell szolgáltatni.

Javaslat: A „további” szó beszúrása: ... további egy kötelespéldányt kell ...

c) Helyi kiadvány

Problémafelvetés: A helyi kiadvány a 2.§ meghatározásában csak a kiadó székhelyére van korlátozva helyi tartalmi vonatkozásra nincsen? Vagyis a FSZEK, a mai magyar kiadói elhelyezkedési arányt figyelembe véve, szinte teljes köteleessort kap? Ez a jogalkotói szándék? És mi a kötelespéldány-helyzet a budapesti kiadónál kiadott vidéki helytörténeti kiadványokkal?

Reméljük, észrevételünkkel tudjuk azt a célunkat támogatni, hogy a könyvtári rendszer minél hatékonyabban használja fel a kötelespéldányokat és ez a közoktatás minőségének emelését, a forrásalapú tanulást és az olvasóvá nevelés ügyét is szolgálja. A felvetett témák részletesebb kifejtésében, a megoldásmódok, stratégia kidolgozásában szakértőink készséggel állnak rendelkezésükre!

Hozzászólásunkat az egyesületi tagság és az érdeklődők tájékoztatására honlapunkon nyilvánosságra hozzuk.

Budapest, 2019. január 11.

A Könyvtárostanárok Egyesülete elnöksége
névében
Simon Krisztina
elnök